

Telefon- viðurskiftini.

I ár varð vist hildin minningardagur fyri, at tað vóru 40 ár gingin, síðan telefon kom higartil oyggjarnar.

Øll kunna vera samd í tí, at tað árið var vert at minnast. Tað er eitt av teimum hentastu amboðum, sum menniskjan hevur gjørt sær, og tað er av størstu framstigum, vit á hesum oyggjum, sum leggja so spjaddar og illa fyri at fáa boð frá sær, nakrantíð hava fingið lut í.

Men framstig og uppfinnilsi tærva, sum tíðin leiður, at verða blett um. Bæði bætir menniskjan so við og við um tey verkligu framstig, hon er før at vinna sær, og so eisini tað, at amboð og tól slitast, og av teimum orskum mugu verða eftirhugd og umvald.

Slíkt verður ikki sagt fyri at lasta vissar menn. Viðvikjandi telefonini í Føroyum, so er hon ogn Løgtingsins, og tað umsitur hana eisini, so teir atfinningar og tær áheitanir, ið gjørd verða, kunna líka so væl verða beind til hesa løgtingsnevndina sum til onkran annan. Vit siggja annars ofta atfinningar koma fram um telefon og telefonstýri, og hesar atfinningar kunna bæði vera rættvisar og órættvisar. Telefonin var sjálvsagt ikki fullgigjað, tá ið hon á fyrsta sinni var lægd, og eftirsum vit vita, so hava bættingar og nýgeringar ikki verið stórar.

Eitt av tí, sum mest er at draga fram til umhugsingar viðvikjandi telefon í Føroyum, er tað, at nú 40 ár aftaná, at vit finga telefonina, er enn ikki alt hetta litla og tronga landeikið knýtt saman við einum telefonnetið.

Ein av teimum størstu og fólkaríkastu oyggjunum í Føroyum, Suðuroyggin, liggur enn avstongd uttan at hava telefonsamband við hinar oyggjarnar. Sagt kann vera, at hon hevur telegraf; men tó má halda, at tað er stórt efturstig, at ein so rættliga stór oygg nú í árinum 1947, tá ið hini verkligu framstigin í heiminum eru so mikil og ófør, ikki við telefon kann koma á tal við tað land, hon hoyrir til.

Fyrst telefonin varð lægd, var tað tó so frætt, at Suðuroyingar kundu tosa norðureftir við hinar oyggjarnar, hóast tað mundi vera trupult mangan at fáa samband. Kaðal varð lagdur út í Suðuroyarfirði; men ikki vardi leingi til hann slitaði, og so lá oyggin í myrkri.

Nú kann vera hildið, at hetta, at kaðalin slitnaði so skjótt, er gott prógv fyri, at ógjørligt er at leggja telefonkaðal niður í Suðuroyarfirði: fjørðurin er so botnringur og streymharður, at ein kaðal skerst sundur beinanvegin, sum hann nertur við botn.

Til hetta er at siga, at eldri skilamenn í Suðuroy, sum kunnugir vóru við botn, leiðir og streym-

viðurskifti, funnst stórliga at, sum menn lægdu kaðalin niður. Tey segdu, at teir valdu sær ringastu leið, har sum botnurin var hvassur og óslætur, og á sama hátt ringastu streymlikindi og tíð á degnum, tá ið teir fóru at leggja hann niður. So hesir Suðuroyingarnir spáddu alt fyri eitt, tá ið teir sóu leiðina, kaðalskipið helt, at ikki fóru at ganga langar tíðir, inntil kaðalin lá avnagaður. Og tað var tað heldur ikki.

Tað er sjálvandi, at tað kostar stóran pening at sambinda allar oyggjarnar í Føroyum við einari líkligari telefon. Men óhent má tað tykjast og illa hóskandi við okkara framburðstíð, at partur av landi liggur uttan telefonsamband við hitt landið, og skuldi tí hugsast, at hesi viðurskifti vóru eitt, ið stýrismenn okkara bráðdliga fóru at geva gætur.

BYGDABRÆV

I Porkeri á nýári 1947.

Fá ár fara uttan at leggjamaðurin tekur skurð sín, soleiðis tók hann higan í 1946 fólk, sum eg og mong minnast nú um áramótíð.

Tað var skirhósaftan, ið vanlukkan hendi, sum fyrr er umtalað. Hin 13 ára gamli Flemming Steenberg fór upp á lastina á einum bili, og tá ið hann skuldi fara niður av aftur kom hann fastur í eitt tog, og varð so drigin av bilinum til hivið var næstan farið úr honum og hann stutta løtu aftaná doyði. Henda vanlukka og tann livsfriski unglingi, ið soleiðis fór, verða leingi at minnast her um leiðir.

I juli mánaða fóru tveir av okkara bestu sjómönnum í senn til gravar og fóru báðir í somu grøv. Tað vóru Daniel Jacob Müller og Zacharias Bech báðir sjúti ára gamlir — Z. Bech eitt sindur yvir og D. J. Müller eitt sindur unur. Á óvita- og unglingarárum spældu teir saman og róðu út saman, fóru sðan til skips við sama skipi. D. J. Müller lærði til skipara og færdi eisini skip Zacharias Bech sigidi mong ár sum bestimaður, men hevði ikki prógv! Saman róðu hesir menn — við sama báti næstan heila hivið og í somu grøv hvila teir.

D. J. Müller breyt beinið og sat lamin í fleiri ár. Hann doyði út av seingini og somu nátt doyði Zacharias úti í haganum. Hann var óførur at ansa seyði heila hivið og átti nógvan seyð. Tað sama má sigast um D. J. Müller, men sum sagt gjørdist hann lamin og fall so frá hagagongd.

Seinri í heyst doyðu tveir aðrir raskir og dugnaligir menn her í bygdini. Fyrst doyði Mikkel Poulsen ella Mikkjal á Høvda og Hendrik Jens Olaus Jensen.

Hesir menn vóru eins og teir fyrrnevndu báðir av raskastu sjómönnum, og harumframt var

Mikkjal av lagaligastu grótmonnum Saman við Zacharias Bech legði Mikkjal mong fiskipláss og læðið nógvur húsagrundir, sum eru til prýðis, til heiðurs og til minnis um hesar arbeiðssomu og duguligu menn.

Nógv annað kundi verið at skriva um hesar rasku og trúfestu arbeiðsmenn, sum nú hvila undir grønu torvu; men meira pláss er ikki á hesum sinni.

I Jólástjórnum, sum kom higartil jólini 1946, sóu vit ymiskar myndir higan í bygdini.

Á síðu 14 sæst ein bindingar kona og kenda vit beinan vegin, at hetta er hin gamla Petra í Skemmun, sum stöðugt situr og ruggar við stökkunum, tó at hon nú hin 18. januar verður 94 ár.

Næsta mynd, á síðu 15, visir okkum ein bát ið kemur av út-róðri við seglum uppi og stevnir inn móti Porkeri. Henda myndin vekur ymiskar kenslur, tí nógvir eru teir, sum glæðir siglu út og ongantíð sigldu inn aftur.

Tvær aðrar myndir higan í bygdini siggjast í hesi somu bók, onnur á síðu 25 og hin á síðu 32.

Her í bygdini er stovnað eitt trolarafelag, og vónandi fær byggin brátt ein trolara.

Ein snurraváðsbat eiga menn her í bygdini, og harumframt eru fyra menn sum færa skip, so vónandi koma allir menn í arbeiði til sjós nú til várs. Tað er gott, tí landið fæðir ikki øll. Her er stórt fólkatal í mun til jarðagóðsið, so her er lítið í part.

Mangt annað kundi verið at nevnt, men eitt tíðindabrev kann eisini verða ovlangt.

J. H. Danbjørg.

Flogvøllir uppi á Spitsbergen

Stórlondini eru farin at næskast uppi í kuldalondunum, Suðurlandinum og Norðurlandinum. Onkur tassar um virði í undirgrundini, sum teir vilja hava hendur á, og aðrir halda tað vera flogleiðirnar við báðar endarnar á „knóttinum“, ið teir vilja vísja sær.

Onglendingar skulu langt síðani hava málið har suðuri við hin syðra Pólin, og nú frættist, at Rusland hevur heitt á Noreg, sum higartil hevur sitið um Spitsbergen at loyva sær at byggja flogvøllir á hesari stóru, kóldu oyggi. Hetta skal vera ein flyting móti Amerikamonnum, sum hava ligið eftir at fáa sær flogstøð á Íslandi, men enn er tó einki fullvist framkomið um hetta mál.

Kálvum

eru vit altíð keyparar av.

Slaktineyt keypa vit ikki nú eina tíð.

Smæran.

Spárið KOL

Fossamálið.

Sum kunnugt hildu kommunurnar í Eysturoy, Streymoy og Vágum fund í Havn 28. des. 1945, har viðtikið varð at biðja Løgtingið útvega neyðturvuligan pening og seta í gongd ransóknir við fossamegin. Fossanevndin og Landsnevndin høvdu málið til viðgerðar, og ransóknararbeiðið byrjaði í mars 1946.

Síðst í juni var tað komið so víð á leið, at vit hildu tað vera gjørligt at leggja málið fram aftur, so stóða kundir verið tikið, hvat meir skuldi gerast. Fossanevndin bað meg fara til Danmarkar og Noregs og fáa kónar menn í Danmarks Elektricitetsraad og Norges Vassdrags og Elektricitetsvesen at hyggja gjøgnum uppskot okkara og siga sína meining um vit vóru á rættari leið. Vassdragsdirektørurin peikaði út 4 kónar ingeniørar at taka sær av hesum og høvdu teir greitt málið í juli. Fyri at verða á tí sikru síðuni, meintu teir, at vit áttu at rokna við, at Fossá í Vestmanna fullt úthygd og leiðingar til allar bygdirnar og til hvønn húsavegg kom at kosta 8,2 milliónir krónur.

Fullt so skjótt gekk ikki í Danmark. Teir høvdu nógv at gera og meintu ikki at kunna fara undir málið fyrr enn í oktober. Tekningar blivu innleveraðar til Ministeriet for offentlige Arbejder í juli og skrivlig frágreiðing bleiv innsend í september aftaná at teknistar vóru komnir frá byggunum og lóguppskot til felagið S.E.V. var gjørt.

Elektrisitetsfelagið S.E.V. bleiv stovnað fyrst í oktober, og bert 3 kommunur vóru ikki við sum limir tá.

Einastakir hildu tað vera mett at biðja til Ministeriet for offentlig Arbejde eisini hevði sagt sína meining um málið. Aðrir hildu, at málið var ivaleyst kannað og at vit mistu kostbara tíð. Vit, sum hava havt hetta til viðgerðar á ingeniørskrivstovuni, vilja geva hesum síðstu rett.

Stýrið fyri S.E.V. hevur lagt fram umsókn til tingið at veita garanti fyri lán av byggingipeningi og umsókn um stuðul til at byggja linjur til smærri bygdir. Samstundis hevur verið sent telegram til Danmark at spyrja, nær svar kundi ventast aftur.

Fyri nókrum døgum kom svar, og har verður biðið um nærr frágreiðing. Frágreiðingarnar eru sendar telegrafisk í dag, tá vit meina, at nú er gingin ov long tíð við kanning og samráðingum, at vit hava ikki ráð at biðja longur um málið skal fremjast í ár og bara bliva prát mánaminni enn.

Tað er týðiligt, at skal S.E.V. hava vónir um at fáa lán, má tað hava lógtingsgaranti, og skal arbeiðið kunna byrja í ár, má henda garanti viðtakast í hesi tingseti. Mer verður sagt, at tingsetan varar um ein mánað enn, og er tí lítil tíð at kasta burtur.

Flestir Føroyingar eru á einum máli um, at verður vatnukraft okkara úthygd á rættan hátt, verður tað eitt ómetaligt stig framá fyri land okkara.

Teknistar, sum eru sendir til bygdirnar, sýna, at vit at byrja við kunnu rokna við at selja minst 5,1 millión kilowatt tímar um árið. Havnin er tá ikki viðroknað. Byurin er ikki limur, men vónandi verður hann við á ein ella annan hátt. Fossá gevur í minsta lagi 9,1 millión kilowattímar. Í hesum døgum verður nógv tosað og skrivað um koltrai her á landi og í útheiminum. Eisini vita vit at innført verður hópurin av petroleum og rørlu, sum kundi verið spart, um vatnukraftin varð nýtt til fulnar. Vit vita, hvussu nógv kol og petroleum svarar móti einari vissari mongd av elektrisiteti í brenniveini.

Roknað er út, hvussu nógv av kóli, petroleum og diesellølu, ið svarar til tað mongd av elektrisitet, ið er bestilt higartil, og er úrslitið hetta:

Framhildið á 3. síðu.